

עלון לימוד ועיון לכבוד שבוע החמ"ד מבית 'לאורו נלך' במסגרת התוכנית החינוכית 'ערבים זה לזה'

בנושא: חייב אדם להיות ערב לעמו

לתלמידי
החינוך
היסודי

שלום ילדים, אני רוצה לספר לכם סיפור נפלא שקרה לי עם רבי אריה. הסיפור קרה בזמן מלחמת העולם הראשונה כשהיה בארץ רעב - מחסור באוכל. בעלי שמואל היה בחוץ לארץ. הוא אמר לי שישלח לי משם כסף עם שליח כדי לקנות אוכל, אבל הכסף לא הגיע אליי. השליח לקח את הכסף לעצמו, ואני והילדים נשארו חסרי כל. והנה יום הכיפורים מתקרב ואין לי בבית אוכל בשבילי ובשביל ילדיי לסעודה מפסקת, סעודה גדולה שאוכלים לפני הצום, לא ידעתי מאין יבוא עזרי. לפתע דפיקה על הדלת. רבי אריה בא לבקר. הוא ישב קצת ומיד הלך לו. לאן הלך אתם שואלים? את זה הבנתי מאוחר יותר. רבי אריה ראה שאין בביתי דבר לאכול. הוא מיהר לביתו והוציא ספר יקר ונדיר מהארון. ספר נדיר זה ספר שאי אפשר למצוא עוד כמותו. ומה עשה בספר? הלך למנדל שאהב והעריך ספרים נדירים והיה מוכן לקנות אותם בכסף רב. שילם מנדל לרבי אריה בעין יפה, ורבי אריה רץ חזרה לביתי, הביא לי את הכסף, בייך אותי בגמר חתימה טובה והלך. אתם יודעים ילדים, רבי אריה נדמה לי כמו מלאך משמים שה' שלח אליי לעזרה. מיד יצאתי וקניתי את כל צורכי הסעודה: בשר ודגים, פירות וירקות. ורבי אריה - האם הצטער על הספר שאהב? לא ולא, רבי אריה היה מאושר שזכה לקיים מצווה גדולה לפני היום הקדוש, יום הכיפורים.

ר' אריה לוי, הצדיק הירושלמי הייתה דמות מופלאה ומיוחדת במינה. כבן עשרים לרדף היה - צדקה וחסד רדף. כל חייו עסק בגמילות חסדים ללא שיעור ומידה. את תכלית חייו ראה בעזרה לזולת, וידו הייתה תמיד פתוחה לכל מבקש עזרה או עצה. הכנסת האורחים שלו וטוב לבו היו לאגדה. יותר מהכול העריך ר' אריה לוי את התואר "אבי האסירים". בכל תקופות השנה - בימי השלג והקור, בימי הקיץ הלוהטים, בימי שלום ובימי סכנה - הגיע ר' אריה להתפלל עם אסירי המחטרות. הוא אהב אותם כבנים ותמיד הייתה לו מילה טובה בשבילם. "ירא שמים אמיתי הוא זה שאינו יכול לישון בלילות מדאגה: מה עשיתי היום כדי להקל סבלו של יהודי מדוכא בייסורים?" (רבי אריה לוי). "...עתים הייתי רואה את הרב הולך, ולא נכנסתי עמו בדברים, אלא הפטרתי שלום בשפה רפה, כי ידעתי: הוא רץ לברית או רץ ללטף ילד, להחליק ידו על ראשו של תינוק ולברך את אמו, או רץ אל אסיר לעודדו, להזכירו כי הכול בידי שמים וישועת ה' כהרף עין" (הסופר יעקב דוד אברמסקי).

שאלות:

- 1.מדוע כינו את ר' אריה לוי "אבי האסירים"?
- 2.תאר 2 מעשים של נתינה שעשה ר' אריה לוי.

רבי אריה למד בתלמוד תורה "עץ החיים". היה שם מנהג שכל ילד שחוגג בר מצוה מקבל מכל ילדי הכתה ספר קדש במתנה. כל תלמיד היה נותן סכום כסף קבוע, היו קונים ספר ונותנים לרבי אריה לוין את הספר כדי שיכתב הקדשה (הקדשה - מלות ברכה שכותבים בפתח הספר מנותן המתנה למקבל המתנה).

והנה רבי אריה שם לב שעוד מעט מתקרב בר המצוה של אחד התלמידים ועדין לא הביאו לפניו את הספר כדי שיכתב הקדשה. שאל רבי אריה מדוע לא הביאו את הספר, הרי עוד יומים הבר מצוה?

ענו לו שאותו תלמיד מעולם לא שלם כסף בעבור מתנה לחבריו, ולכן אף אחד מהתלמידים לא הסכים לשלם כסף בעבור ולקנות לו מתנה. ומדוע תלמיד זה לא שלם כדבריו? תלמיד זה היה בן למשפחה עניה מאוד.

כששמע זאת רבי אריה קרא לתלמידו שניאור ואמר לו: "לך לביתי ואמר לאשתי שתתן לך את חמשה חמשי תורה מהמדף". חזר שניאור וחמשה חמשי תורה בידו.

"לא", נאנח רבי אריה, "חזר לביתי ואמר לרבנית לתת לי את חמשה חמשי התורה החדשים שקבל בני לבר המצוה. החמשים האלה שנתת לי אינם חדשים ולא יאה לתת אותם כמתנה לבר מצוה". חזר שניאור והביא את החמשים החדשים.

כתב רבי אריה הקדשה בשם כל התלמידים, וכן זכה גם התלמיד העני למתנה בזכות רבי אריה. בזמן שכתב רבי אריה את ההקדשה אמר: מי יודע כמה צער היה מצטער אותו תלמיד בראותו כי באים לשמחתו בידים ריקות. צריך לעשות הכל כדי למנוע צער מנער שכן עניים הוא.

"ועתה בני, שמעה זאת והטה אוזןך ושמע, אלמדך

להועיל בתורה ובמצוות: דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם, אם טוב ואם רע.

ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו (=אם יש לו רצון), וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכוח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.

(ספר החינוך מצווה ט"ז)

שאלה:

הסבר: "בעקבות הפעולות נמשכים הלבבות" - הבא דוגמה ממקרה שקרה אצלך המוכיח עניין זה.

"משלח מנות איש לרעהו, ומתנות לאביונים" (אסתר ט', כ"ב) -

הנתינה ההדדית מחברת בין האנשים. יוצרת מדרגה נוספת של קרבה בין החברים, ומחברת בין מעמדות שונים.

כחלק מזיכרון נס פורים מודגשת החשיבות של הקבוצתיות: "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל-דור דור, משפחה ומשפחה, מדינה ומדינה, ועיר ועיר; וימי הפורים האלה, לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם, לא-יסוף מזרעם." (אסתר ט', כ"ח)

שאלה:

באילו מצוות אנו מצווים בימי הפורים הממחישים את העיקרון של הערבות ההדדית בעם ישראל?

בבראשית כ"ד, י"ב-י"ד מסופר על מבחן החסד שעורך אליעזר

עבדו של אברהם בחיפושיו אחר כלה נאותה ומתאימה ליצחק, בן אדונו. וכן כתוב: "ויאמר: ה' אלקי אדני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם. הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והיה הנער אשר אמר אליה: הטי נא כדך ואשתה, ואמרה: שתה, וגם גמליך אשקה - אתה הכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדני".

וירץ העבד לקראתה. ויאמר: הגמיאיני נא מעט מים מפךך.

ותאמר: שתה אדני. ותמהר, ותךד כדה על ידה ותשקהו. ותכל להשקותו.

ותאמר: גם לגמליך אשאב, עד אם כלו לשותת. ותמהר, ותער כדה אל השקת, ותרך עוד אל הבאר לשאב. ותשאב לכל גמליו.

שאלות:

1.מה החסד שעשת רבקה?

2.מהם הפעלים המופיעים בפסוק? כיצד

הפעלים מרמזים על האופן שבו יש לנקוט

כאשר רוצים לעשות מעשה של נתינה וחסד עם

בורא העולם המיטיב והמתחסד עם כל בראיו, מי

ש'נתן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו' (תהילים קל"ו, כ"ה), ציווה את בניו ללכת בדרכיו שהן דרכי החסד, הרחמים והחנינה, שנאמר: "ועתה, ישאל מיה ה' אלקיך שאל מעמך... ללכת בכל דרכיו" (דברים י', י"ב). ואלו דרכי הקב"ה? שנאמר: "ה', אל רחום וחנון" (שמות ל"ד, ו'). ואין אפשר לאדם ללכת בדרכי ה' אלא מה המקום נקרא רחום וחנון - אף אתה הווי רחום וחנון ועושה מתנת חנם לכל...

שאלות:

1.מהם מידותיו של הקב"ה שאנו

מצווים ללכת בדרכיו?

2.הביאו דוגמאות לעניינים בהם

משתדל עם ישראל לפעול על פי

מידות אלה.

